

A nemzeti erdővagyon minőségi és mennyiségi fejlesztése

Führer Ernő, Horváth Béla, Járó Zoltán, Marosi György, Solymos Rezső *

Developing the quality and quantity of the national forest asset

The modernisation of the domestic wood utilisation and processing necessitates the development of our national forest asset's quality, and the escalation of the amount of harvestable wood material through afforestation on areas not profitably used for agricultural purposes. The two sub-projects of the National Forest Wood Programme (NWFP) described here deal with forestry topics, and lay the groundwork for the R&D in the area of wood industries. This article summarises their most important results and conclusions.

Key words: national forest asset, afforestation, land designation

Bevezetés

A hazai fahasznosítás, fafeldolgozás korszerűsítése alapvetően igényli erdővagyonunk minőségi fejlesztését és a mezőgazdaságilag rentábilisan nem hasznosítható területek beerdősítésével a kitermelhető fa mennyiségének és minőségének növelését. Így az NKFP Erdő-Fa program faipari kutató-fejlesztő munka megalapozását két erdészeti jellegű részprojektbe építettük be. A következőkben röviden összegezzük e kutatási fejezetek fontosabb megállapításait, eredményeit.

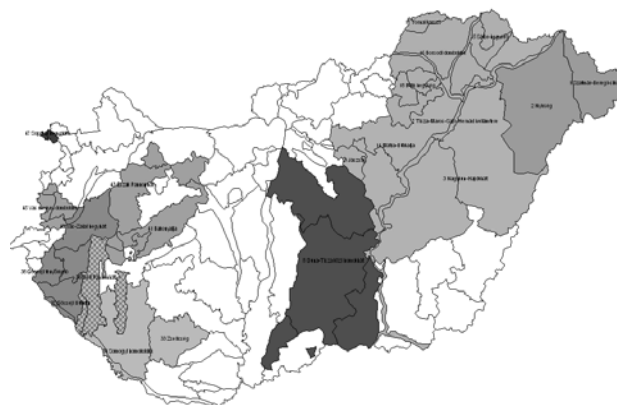
1. Részprojekt: Nemzeti erdővagyon fenntartása és minőségi fejlesztése

A legfontosabb célkitűzése, hogy a tartamos (fenntartható) erdőgazdálkodást megalapozó ökológiai adottságok kedvezőbb, optimális hasznosításához, valamint a versenyképességet meghatározó fatermőképesség minőségi javításához elvégezzük nemzeti erdővagyonunk jellemzőinek feltárását és értékelését. Tekintettel hazánk rendkívül változatos természetföldrajzi viszonyaira e munkában közreműködik az Erdészeti Tudományos Intézet mellett az országot jól reprezentáló 8 erdészeti Rt. (1. ábra).

1.1. Alprojekt: A nemzeti erdővagyon történeti feltárása, jelenlegi állapotának értékelése. Az ökoszisztéma szemléletű és a genetikai talajtípusok elterjedésére alapozott kutatásaink bizonyították, hogy az ország jelenlegi területének erdősültsége a történeti idők előtt a termőhelyi adottságoknak megfelelően csak mintegy

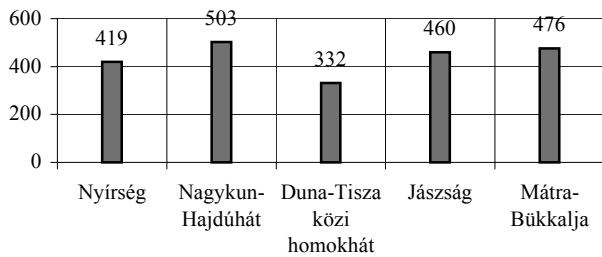
40% lehetett (A botanikusok által becsült mintegy 85%-os erdősültség irreális.). Elvégeztük a Nagyalföld és az Északi- középhegység erdőgazdasági tájcsoportok ökológiai-termőhelyi adottságainak feldolgozását, és ezzel összefüggésben a két tájcsoport erdőinek, történeti fejlődésének ökoszisztéma szemléletű értékelését. Ez alapvető feltétele a mindenkori fafajpolitika és az erdőgazdálkodási irányelvek meghatározásának.

1.2 Alprojekt: A minőségfejlesztés lehetőségei, figyelembe véve a természetközeli erdőgazdálkodás kívánalmait. Számításaink szerint faállományaink a termőhelyek termőképességét mintegy 80%-ban hasznosítják. A problémás helyeken a meglévő faállományok szerkezetének és fafajösszetételének átalakítása mintegy 20-25%-kal növelheti a kitermelhető fa mennyiségét. Meghatároztuk a szerkezetátalakítások

1. ábra – A felmérésbe bevont területek

* Dr. Führer Ernő CSc., főigazgató, ERTI, Dr. habil. Horváth Béla CSc., egy. tanár, Intézetigazgató, NYME Erdészeti-Műszaki és Környezettechnikai Intézet, Dr. Járó Zoltán DSc., tudományos tanácsadó, ERTI Budapest, Dr. Marosi György PhD., tudományos osztályvezető, ERTI Soproni Kísérleti Állomás, Dr.h.c.dr. Solymos Rezső DSc., akadémikus, kutató professzor, ERTI Budapest

2.ábra – Az akác felújítás tájankénti költségei

irányelveit úgy, hogy a gazdasági hatékonyság növelésével az erdők egyéb funkciói, elsősorban környezet- és természetvédelmi szerepe ne sérüljön.

A magyarországi erdők genetikai sokféleségének megőrzése és a fafajaink evolúciós képességének megtartása érdekében a minőségi és ellenőrzött szaporítóanyag alkalmazása elengedhetetlen. Kimunkáltuk az erdészeti szaporítóanyag-gazdálkodás és fajtahasználat stratégiáját, és az erdészeti szaporítóanyag-minősítés rendszerét az elsődlegesen termelési célt szolgáló erdőterületekre vonatkozóan.

Elvégeztük a legfontosabb célállományok ma alkalmazott erdőművelési eljárásainak műveletei és költségfelhasználás szerinti felmérését.

Megállapítottuk, hogy:

- bizonyos fokú „túlbiztosítás”, azaz többlet anyag- és eszközráfordítás valószínűsíthető a gyakorlatban,
- a természet és az ember együttműködésében a szükségesnél kisebb szerepet szánunk a természetnek. Ez megnyilvánul a teljes talajelőkészítés gyakoriságában, a felhasznált szaporítóanyag és az ápolások nagy mennyiségében. A következmény a magas költség és az erdőfelújítási tevékenység sematizmusa.

Példaként bemutatjuk a bükk természetes felújítás és az akác mesterséges felújítás tájankénti költségeit (**2. ábra**, **3. ábra**). (A különbségek okai: változatos termőhelyi viszonyok, rendelkezésre álló munkaerő és technikai felszereltség, a helyi vállalati, erdészeti és erdőfelügyelői szemlélet.) E feladatcsoport keretében a pályázatban vállaltakon túl összeállítottuk

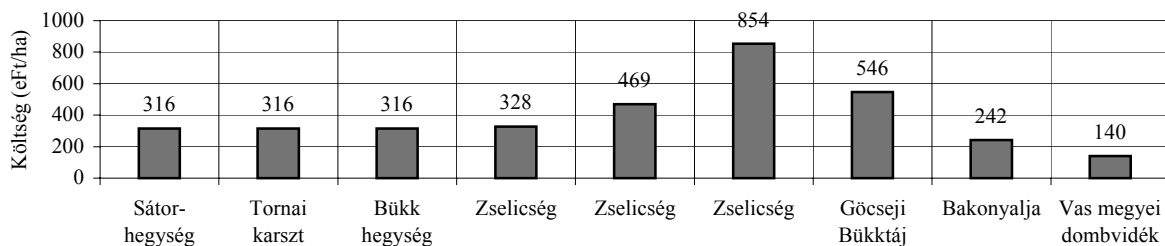
a befejezett erdőfelújítások kritérium-rendszerét és az erdőművelési szakkifejezések gyűjteményét és magyarázatát.

1.3 Alprojekt: Bükkösök és akácok ökológiai alapú erdőművelési irányelveinek kidolgozása a gazdasági erdőkre. A feladatcsoport keretén belül lehatároltuk bükköseink és akácosaink elterjedését, valamint elvégeztük fatermési csoportokba való besorolásukat. A bükkösök legnagyobb területi arányban az Északi-középhegység és a Dunántúli-középhegység, az akácok pedig a Nagyalföld és a Dél-Dunántúl erdőgazdasági tájcsoportokban fordulnak elő. Folyamatosan végezzük e két fafaj állományszerkezeti és fatermési adatainak felvételét, valamint értékelését, összefüggésben az ökológiai adottságokkal.

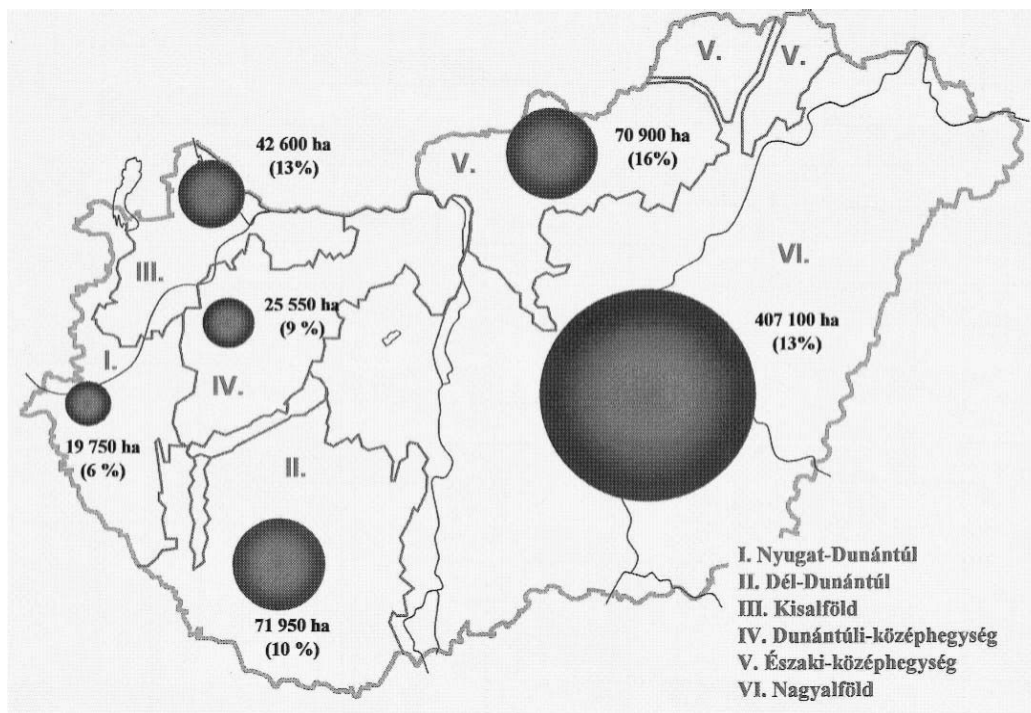
2. Részprojekt: A nemzeti erdővagyon és bővítési lehetőségei a mezőgazdaságilag nem hasznosítható területek erdősisítésében témával foglalkoztunk két alprojekt keretében

2.1. Alprojekt: Ökológiai, környezeti és vidékfejlesztési, valamint gazdasági tényezőket figyelembe vevő potenciális erdőtelepítési program kidolgozása. Meghatároztuk erdőgazdasági tájanként és tájcsoportonként a gazdaságtalan (III. osztályú, gyenge, rossz termékenységű) szántók községenkénti területét. Ezen szántók erdősisítése az erdővagyon fejlesztése mellett hozzájárul a környezet ökológiai (pl. szénlekötés) javításához és a régiók gazdasági struktúrájának előnyös megváltoztatásához. Értékelésünk alapján mintegy 630 ezer ha potenciális terület erdősisíthető az elkövetkező évtizedekben (**4.ábra**).

A program munkájának kiemelkedő elismeréseként tartjuk számon, hogy „Az ültetvény-szerű fatermesztés, mint a mezőgazdaságilag rentábilisan nem művelhető földterületek hasznosításának eszköze” című, az „Erdő-Fa” NKPF keretében kifejlesztett tanulmányunkat a Magyar Innovációs Alapítvány a XI. Magyar Innovációs Nagydíj Pályázaton a 2002-ben megvalósuló jelentős innováció elismerésben részesítette.

3. ábra – A bükk felújítás tájankénti költségei

4. ábra – Mezőgazdasági művelésből kivonható területek eloszlása

2.2. Alprojekt: Új csemetekerti és erdőtelepítési gépsor kifejlesztése

- A célkitűzéseknek megfelelően elkészült a BGT-EF típusú csemetekerti gépsor. E gépsor bemutatása a WOOD-TECH szaktáboron (2002.szeptember 12-15.) történt meg, ahol a szakmai zsűri a gépsorot vásárlásban részesítette. A berendezésről 600 példányban információs gépkönyv készült (NYME Erdőmérnöki Kar, Géptani Intézeti Tanszék). Megtörtént a gépek üzemi körü-

mények közötti tesztelése és munkavédelmi minősítése, a Bagodi MEZŐGÉP Kft. pedig elkezdte az igények szerinti gyártást.

- A tervezett ütemben megtörtént a BGT-ETG-EF típusú erdőtelepítési gépsor műszaki tervezése és a prototípus a közel-múltban elkészült.

A kutató-fejlesztő munka eredményes előrehaladása megfelelő garanciát jelenthet a tervezett erdőtelepítési program tudományos és műszaki megalapozásához.